

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Доцюк Світлани Олександрівни на тему: «Організаційно-інституційне забезпечення розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції», представленій на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

У результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційної роботи, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Доцюк Світлани Олександрівни, а також за підсумками проведеного семінару, визначено наступне:

Актуальність теми досліджень і отриманих результатів. Сучасні тенденції і перспективи розвитку підприємництва в аграрному секторі економіки України вибудовуються в умовах трансформування галузі, турбулентності, а також переформатування інституційного середовища бізнесу. У зв'язку із впливом умов воєнного часу актуальними є проблеми видозмінення організаційно-інституційного забезпечення розвитку аграрного підприємництва. Стимулювальним чинником до інституційних, економічних змін виступає тенденція до посилення міжнародної економічної інтеграції, зокрема входження до структур і ринків Європейського Союзу.

Науково-дослідницькі розкриття порушеної проблеми, позиціоновані напрацюваннями дослідників, такими як: В.Г. Андрійчук, І.Ф. Баланюк, Л.О. Вдовенко, І.В. Гончарук, Ю.Е. Губені, А.О. Гуторов, Ю.І. Данько, Н.В. Добіжа, А.А. Дюк, Г.М. Калетнік, Ю.М. Лопатинський, Ю.О. Лупенко, М.Й. Малік, Л.В. Романова, А.А. Сахно, І.Б. Яців, І.В. Фурман, Д.І. Шеленко, О.Г. Шпикуляк та ін.

Дослідницькі напрацювання зазначених науковців розкривають проблематику розвитку підприємництва у контексті пізнання стану й визначення напрямів конкурентоспроможного функціонування, регуляторної політики й державного управлінського впливу на процеси формування ефективності аграрних підприємств у сучасних умовах транзитивного, варіативного ринкового середовища. Незважаючи на активність розвідок щодо визначення інституційних умов господарювання в аграрній сфері, системні кваліфікації проблем і причинностей деструктивних процесів, усталеному існуванні досконалих розробок – актуальними до розроблення є концептуальні положення з удосконалення організаційно-інституційного забезпечення розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень і розробок Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідних тем: «Організаційно-економічні аспекти розвитку агроecosистем на засадах екологізації економіки» (номер державної реєстрації 0121U112882, 2021-2024 рр.), де автором обґрунтовано особливості розвитку підприємництва в аграрному секторі

економіки та висвітлено важливість виробництва органічної продукції у сільській місцевості; «Розробка механізмів підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК та забезпечення енергонезалежності сільських територій через інтенсифікацію виробництва біопалив» (номер державної реєстрації 0124U000340, 2024-2025 рр.), де автором представлено необхідні умови розвитку аграрного підприємництва, реалізація яких забезпечить стійкість та конкурентоспроможність суб'єктів господарювання в умовах міжнародної економічної інтеграції.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробленні пропозицій з удосконалення методичних положень аналітичної оцінки і концепції удосконалення організаційно-інституційного забезпечення розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції, зокрема:

вперше:

- обґрунтовано складові потенціалу формування організаційно-інституційних спроможностей забезпечення експортної діяльності аграрних підприємств, виходячи з їх виробничого потенціалу (здатності досягти чистого прибутку на основі факторів собівартості продукції та зносу основних засобів) та умов зовнішньоекономічної діяльності (здатності досягти чистого прибутку на основі факторів отриманої виручки від реалізації на внутрішньому ринку та експортної діяльності), що дає змогу приймати управлінські рішення з урізноманітнення асортиментної політики на внутрішньому та зовнішньому ринках, оптимізації собівартості продукції та зменшення зносу основних засобів.

удосконалено:

- теоретичний базис інтерпретування засад еволюції, інституційного становлення підприємництва в економіці й соціумі, що полягає в оціночному характеризуванні сутності організаційно-економічних ознак еволюції теоретичних положень щодо означення етапів становлення, тенденцій інституціоналізації знань про підприємництво, а також розбудову практики господарської діяльності з метою отримання прибутку для підвищення добробуту націй;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні основи організаційно-інституційного забезпечення розвитку аграрного підприємництва через доведення залежності спроможності підприємницького механізму від ефективності організацій та інституцій, які формують умови здійснення ринкових трансакцій, опосередковано визначаючи їх результат – передумову конкурентоспроможності й прибутковості агробізнесу;

- методичні положення оцінки розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції, які полягають у науково-обґрунтованому доведенні необхідності врахування інституційних характеристик організаційно-економічних і регулятивних взаємодій суб'єктів на ринку у контексті аналізу засад інтеграційних відносин як механізму експансії на зовнішні ринки, розширення присутності аграрних товарів і послуг, так і створення необхідних для вирішення завдання інтегрованих структур за участі аграрних підприємств;

- аналітичні характеристики оцінки стану, тенденцій формування й засад забезпечення організаційно-інституційних умов розвитку аграрного

підприємництва, а також оціночні інтерпретації характеристик особливостей формування ефективності господарювання аграрних підприємств в умовах експортно-імпоротної діяльності;

- систематизація можливостей із забезпечення прибутковості підприємств при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності для забезпечення міжнародної економічної інтеграції аграрних форм господарювання підприємницького типу;

- прогностичні оцінки тенденцій і перспективи розвитку господарської діяльності підприємств за впливу факторів зовнішньоекономічних відносин;

- моделювання ефективності функціонування підприємницьких структур за умов експортної діяльності, що дозволяє визначити можливий рівень чистого прибутку експортно-орієнтованих підприємств від операцій на внутрішньому ринку та від здійснення експортних продажів;

- концептуальні напрями удосконалення організаційно-інституційного забезпечення розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції, що полягають у формуванні ефективної системи державної підтримки, гармонізації законодавчої бази, запровадженні сучасних інституційних механізмів, реалізації заходів на внутрідержавному рівні, які забезпечують стійкість та конкурентоспроможність для суб'єктів господарювання.

Практичне значення отриманих результатів. Окремі наукові розробки автора щодо забезпечення розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції використовуються Департаментом агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації під час розробки та виконанні регіональних інноваційно-інвестиційних програм і прогнозів розвитку галузей агропромислового виробництва (довідка № 01.1-27/789 від 26.09.2024 р.); у практичній діяльності сільськогосподарських підприємств, зокрема: ТОВ «БІЗНЕС АГРО ІМПЕРІЯ» щодо управління факторами виробництва (собівартість продукції, знос основних засобів) із метою оптимізації прибутку через досягнення ефективності порівняно з іншими суб'єктами господарювання (довідка № 21/09 від 05.09.2024 р.); ТОВ «ДАШКІВЦІ» щодо виявлення перспектив розвитку у контексті формування передумов для виходу на зовнішній ринок завдяки застосуванню непараметричного методу аналізу середовища функціонування при порівнянні з підприємством, що здійснює експортно-імпорتنу діяльність (довідка № 161 від 04.09.2024 р.); ПСП «Україна» під час формування та застосування стратегічних пріоритетів розвитку та функціонування підприємства в умовах здійснення зовнішньоекономічної діяльності (довідка № 119 від 15.08.2024 р.).

Положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету при викладанні навчальної дисципліни «Підприємництво». Практичне значення одержаних наукових результатів зумовило їхнє впровадження у навчально-методичний процес та наукову роботу кафедри економіки та підприємницької діяльності (довідка № 01.1-59-624 від 10.06.2024 р.).

Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувана до всіх наукових публікацій,

опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, та повною мірою відображають основні положення та висновки роботи, доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

Результати дисертаційної роботи Доцюк С.О. опубліковано у 12 наукових працях загальним обсягом 19,57 умовн. друк. арк. (власний доробок автора 8,43 умовн. друк. арк.), у тому числі 1,2 умовн. друк. арк. – у міжнародній наукометричній базі даних Scopus; 4,7 умовн. друк. арк. – у наукових фахових виданнях України категорії «Б», включених до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus; 1,24 умовн. друк. арк. – в іноземному виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus; 1,02 умовн. друк. арк. – у монографіях іноземною мовою у зарубіжних виданнях та 0,27 умовн. друк. арк. – в інших виданнях. Із них відповідають вимогам п. 8 – 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 – 8 публікацій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Стаття у науковому фаховому виданні України категорії «А», включеної до міжнародної наукометричної бази даних Scopus

1. Dotsiuk S., Chikov I., Shevchenko O., Nitsenko V., Gerasemchuk N., Demydova M. Evaluation of the institutional development of innovative activities to ensure the economy of the state. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2024. № 3. P. 171-180. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2024-3/171> (1,62 друк. арк. – особистий внесок – визначено низку проблем, які впливають на інституційний розвиток інноваційної діяльності та доведено, що науково-технічний прогрес є головним каталізатором трансформації бізнес-процесів забезпечення інноваційного розвитку – 1,2 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б», включених до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus

2. Доцюк С.О. Сучасний стан розвитку трудового потенціалу в аграрній сфері. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/203.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.7.201> (0,64 друк. арк.).

3. Доцюк С.О. Теоретичні аспекти формування організаційно-інституційного забезпечення функціонування підприємництва. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2021. № 12 (56). С. 57-64. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-12-7792> (0,67 друк. арк.).

4. Доцюк С.О. Сучасні аспекти зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1357/1311>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-21> (0,66 друк. арк.).

5. Sakhno A., Dotsiuk S. International experience of state support of entrepreneurship in the agricultural sector of the economy. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 2 (60).

С. 98-109. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-2-7> (0,88 друк. арк. – особистий внесок – досліджено досвід державної підтримки в Україні та визначено необхідні умови при яких малі та середні підприємства зможуть розвиватися та ефективно функціонувати – 0,44 друк. арк.).

6. Доцюк С.О. Особливості функціонування аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. № 3 (65). С. 90-102. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-3-6> (0,79 друк. арк.).

7. Доцюк С.О. Формування експортного потенціалу підприємств АПК в умовах євроінтеграції. *Бізнес-навігатор*. 2024. № 2 (75). С. 49-55. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.75-7> (0,69 друк. арк.).

8. Доцюк С.О. Концептуальні оцінки пріоритетів розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 3 (08). С. 19-25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-8-3> (0,81 друк. арк.).

Стаття в іноземному виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus

9. Dotsiuk S. Entrepreneurship as the basis of sustainable development of the agricultural sector of the economy. *Green, Blue & Digital Economy Journal*. 2023. № 4 (2). P. 10-21. DOI: <https://doi.org/10.30525/2661-5169/2023-2-2> (1,24 друк. арк.).

Монографії іноземною мовою у зарубіжних виданнях

10. Dotsiuk S. Retrospective analysis of theories of institutionalism in the functioning of agrarian entrepreneurship. In: *Socio-economic and ecological aspects of the development of the economy of Ukraine in the conditions of European integration*. Monograph. Boston, USA : Primedia eLaunch, 2022. P.161-178. DOI: <https://doi.org/10.46299/979-8-88722-616-3.6> (11,3 друк. арк. – особистий внесок – здійснено аналіз інституціональних теорій та обґрунтовано важливість інституційного забезпечення у функціонуванні аграрного підприємництва – 1,02 друк. арк.).

Інші видання (тези доповідей)

11. Доцюк С.О. Особливості підприємництва в аграрному секторі економіки *Економіка, фінанси, облік і право в умовах сучасних викликів: міжнародна науково-практична конференція, 21 жовтня 2022 р. Полтава: ЦФЕНД. 2022. С. 33-34 (0,1 друк. арк.).*

12. Доцюк С.О. Теоретико-еволюційні основи становлення підприємницької діяльності. *Актуальні питання економіки, фінансів, обліку та права: теорія і практика: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 16 листопада 2023 р. Кременчук: ЦФЕНД. С. 26-28 (0,17 друк. арк.).*

ВИСНОВОК

Дисертація Доцюк Світлани Олександрівни на тему: «Організаційно-інституційне забезпечення розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблеми і містить оригінальні підходи до вирішення теоретичних і практичних завдань, щодо удосконалення

організаційно-інституційного забезпечення розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції.

Наукові положення, що знайшли відображення у дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, істотний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців із питань розвитку аграрного підприємництва й міжнародної економічної інтеграції. Робота виконана державною мовою.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені дисертантом наукові завдання вирішені повністю, мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки і рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені основні положення дисертації.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів, дисертація Доцюк Світлани Олександрівни на тему: «Організаційно-інституційне забезпечення розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції» відповідає спеціальності 051 Економіка, освітньо-науковій програмі «Економіка», вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Дисертація Доцюк Світлани Олександрівни на тему: «Організаційно-інституційне забезпечення розвитку аграрного підприємництва в умовах міжнародної економічної інтеграції» може бути рекомендована до подання у разову спеціалізовану вчену раду на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

**Голова фахового семінару
факультетів обліку, фінансів та аудиту;
економіки, інформаційних технологій та
сфери обслуговування; менеджменту та права:
д.е.н., професор
Вінницького національного аграрного
університету**

Лариса ВДОВЕНКО

*Лариса Вдовенко Л.О. засвідчує
власний секретар*

Тетяна Кортанюк